Jaarrapportage Oostvaardersplassen 2025

1. Inleiding

De zomer van 2025 was de op drie na warmste die ooit in ons land werd geregistreerd en een stuk droger dan gemiddeld. Na een vrij nat 2024, waarbij in de drooggevallen Grote Plas weer een laag water stond, werd 2025 vooral gekenmerkt door het ontbreken van water in het Oostelijk deel van de Keersluisplas en de Hoekplas.
Tot laat in de zomer lieten zich enorme aantallen en veel soorten steltlopers bewonderen op de slibvlaktes die vrij kwamen door verdamping. In een nieuwsbericht werd deze 'natuurlijke droogval' van de Oostelijke plassen beschreven en welke effecten dit proces had op het vogelleven. Tegelijkertijd werd er door de pers aandacht besteed aan de laatste maanden van de 'moerasreset' in het westelijk deel. Na een periode van 5 jaar droogval en daardoor de enorme uitbreiding van de rietvegetatie werd op 31 oktober de stuw weer dicht gezet en kan dit deel van het moeras weer vollopen met regenwater. De moerasreset werd hiermee formeel afgesloten en er begint nu een spannende periode waarin naar verwachting vele soorten wetlandvogels terug zullen keren en de aantallen zullen toenemen.

In dit jaarverslag voor de Oostvaardersplassen wordt natuurlijk teruggekeken op verschillende hoogtepunten en mijlpalen die het afgelopen jaar hebben plaatsgevonden. In het eerste hoofdstuk blikken we per maand terug op gebeurtenissen die voor die maand van betekenis waren.
In het tweede hoofdstuk wordt er aan de hand van enkele vogelsoorten een overzicht gegeven van de belangrijkste ontwikkelingen in de Oostvaardersplassen voor het vogelleven.
In het derde hoofdstuk worden de belangrijkste ontwikkelingen voor wat betreft landschap en het beheer van de grote grazers beschreven.
In het vierde en laatste hoofdstuk wordt specifiek gekeken naar de ontwikkeling voor wat betreft bezoekersaantallen, excursies en educatie. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een overzicht van de communicatie- en persmomenten en we besteden aandacht aan speciale bezoekers uit binnen- en buitenland.

2. De Oostvaardersplassen in 12 maanden

Januari
Collega Douwe Brouwer begint als nieuwe boswachter en neemt als deeltijd-student Bos- en Natuurbeheer en voormalig leerkracht de bloglezers graag mee in zijn verwondering over de Oostvaardersplassen. Hij gebruik dit medium om zelf op onderzoek uit te gaan en daarover zeer lezenswaardige berichten te schrijven. Zijn eerste blog verschijnt in januari en focust op de wintergasten die in deze periode in de Oostvaardersplassen verblijven.

Figuur 1 Wilde zwanen overwinterend in de Oostvaardersplassen

Het maakt vooral duidelijk dat het vogelleven in het gebied per seizoen verandert en dat we in de winter dus ook trekvogels vanuit het hoge noorden krijgen.

Staatsbosbeheer tekent een samenwerkingsovereenkomst met de mountainbikevereniging (MTB&More) van Almere voor het onderhouden van de route door het Kotterbos. Een prachtige route is gerealiseerd en nu is dus ook de verantwoordelijkheidsverdeling bij het onderhoud van de route goed vastgelegd.

februari

Het lijkt er op dat deze winter niet echt winters wil zijn. Dit weerhoudt een wat eigenwijze schaatser er echter niet van om over één nacht ijs te gaan. Een schaatsavontuur dat slechts 20 meter lang was en vervolgens nogal wat energie vroeg van verschillende hulpdiensten. Gelukkig liep dit allemaal met een sisser af en bleef de schaatser ongedeerd

Figuur 2 Een schaatser is door het ijs gezakt

De nog rustige wintermaand wordt ook gebruikt om filmopnamen te maken voor een kort Nationaal Park Nieuw Land filmpje waarin boswachters de kijker meenemen naar hun respectievelijke gebieden (Oostvaardersplassen, Marker Wadden, Lepelaarplassen en Trintelzand). Het eindresultaat is later dit jaar te zien op de site van Nationaal Park Nieuw Land en draait permanent in de Natuurbelevingcentrum De Oostvaarders en bij het Buitencentrum in Lelystad.

Figuur 3 Opnamen voor de NPNL documentaire prachtige avond

Maart

Na de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst voor het beheer van de MTB route in het Kotterbos in januari, werd op 8 maart de nieuwe route feestelijk geopend. Wethouder Maaike Veeningen, de voorzitter van MTB&More Matthijs Barendrecht en gebiedsmanager Wouter Wubben ontsloten de slagboom voor de eerste ritten op het parcours. Het begin en het slotstuk van jaren voorbereiding en overleg en nu dan eindelijk gerealiseerd. Een jaarrond toegankelijke route van 14 km passend bij de ambitie voor de recreatie in het Kotterbos,

Figuur 4 Nieuw slenk: de eerste contouren zijn zichtbaar

Figuur 5 Mountainbike route in het Kotterbos wordt geopend

In het Hollandse Hout wordt gegraven. Contouren van een nieuwe slenk worden zichtbaar vanaf de Buizerdweg. Kraanmachines graven de eerste laag grond weg en de aarde wordt in grote bulten bij de Buizerdweg in depot gelegd. De slenk, een langgerekte waterpartij, moet de Buizerdweg via de Torenvalktocht met de Knardijk verbinden. Uiteindelijk zal een kanoër vanaf een zandstrandje aan de Buizerdweg naar een steiger ter hoogte van het Buitencentrum kunnen varen en de natuur vanaf het water kunnen beleven. Deze kanotocht laat nog even op zich wachten, maar hopelijk zijn de werkzaamheden in 2027 afgerond en is de slenk een feit.

Begin maart brengen leden van de Provinciale Staten Flevoland een bezoek aan de Oostvaardersplassen en wat is het dan een feest om een groep met jonge zeearenden te kunnen presenteren. Daarmee wordt in één beeld duidelijk waarvoor we beheren en waarom het gebied zo bijzonder is.

Figuur 6 Tijdens bezoek van de Statenleden laten zich mooie aantallen zeearenden zien

April

Een vrolijk moment. Koeien van Burgerboerderij Oosterwold mogen de 'wei' in. In het kader van natuurinclusieve samenwerking tussen boer en boswachter wordt een aantal natuurpercelen tussen de Trekweg en de A6 met koeien van de familie Van Veelen begraasd. Staatsbosbeheer verwacht dat met deze vorm van begrazing en de samenwerking met een lokale biologische boer de natuurdoelen voor het gebied gehaald kunnen worden.

Wageningen Universiteit en Research doet onder leiding van Joep de Leeuw onderzoek naar vissen die gebruik maken van de vistrap in het kerngebied van de Oostvaardersplassen. In de loop van het jaar komen de onderzoekers herhaaldelijk terug voor vervolgmetingen. Eind september figureren de vissers in een aflevering van Binnenste Buiten.

Figuur 7 Samenwerking tussen boer en boswachter is een feit en visonderzoek in de Kitstocht

Mei

En dan van die onvergetelijke momenten. In alle vroegte op pad met Vara's Vroege Vogels en topvogelaar Jesse Zwart om het ontwaken van de Oostvaardersplassen in geluiden te vangen. Later in mei was Vara's Vroege Vogels weer op bezoek om aandacht te besteden aan het leukste vak dat je op een universiteit kunt volgen: 'vogelspotten'. Via de UvA gaat een groep internationale studenten op pad om de natuur te beleven door te kijken naar vogels.

Figuur 8 Prachtige ochtenden op pad met de radio

Natuurlijk kan aandacht voor het ringen van de zeearenden niet ontbreken in een jaaroverzicht van de Oostvaardersplassen. Op 9 mei werden er drie jonge zeearenden uit hun nest naar beneden getakeld om te worden gewogen, gemeten en van een ring te worden voorzien. Altijd weer een bijzonder moment waar Omroep Flevoland verslag van deed.

Figuur 9 Het ringen van drie jonge zeearenden

Juni

Iedereen lijkt te genieten van het mooie weer en de warme temperaturen. Deze maand in de berichtgeving vooral veel aandacht voor bloeiende planten en het rijke vogelleven. De orchideeën staan in bloei en er komen weer prachtige vogelfoto's voorbij. Onze vaste vogeltellers in het droge deel van de Oostvaardersplassen (Henk Hupkes, Jos Scholten en Heero Boer) genieten van wielewalen en moeten uitwijken voor nesten van kleine plevier op de beheerweg.

Figuur 10 orchideeën en stijve ogentroost, wielewaal en koekoek

Juli

De droogte zet door en zorgt er voor dat in de plassen in het Oostelijk deel van de Oostvaardersplassen de bodem zichtbaar wordt. Zeer aantrekkelijk voor steltlopers die dan ook in grote aantallen de droogvallende plassen komen bezoeken

Figuur 11 De Keersluisplas en Hoekplas vallen langzaam droog

Dit jaar kunnen we vanuit Nationaal Park Nieuw Land Lepelaar IJsbrand volgen. IJsbrand werd eerder dit jaar van een zender voorzien en nu worden zijn bewegingen in het nationaal park zichtbaar. Schijnbaar moeiteloos verplaatst hij zich tussen zijn kolonie op de strekdam bij Bataviahaven naar de Marker Wadden om vervolgens een visje te gaan eten in de Oostvaardersplassen. Dank zij de techniek gaat er een wereld vol trekbewegingen open en leert het ons wat deze lepelaar nodig heeft om te kunnen leven.

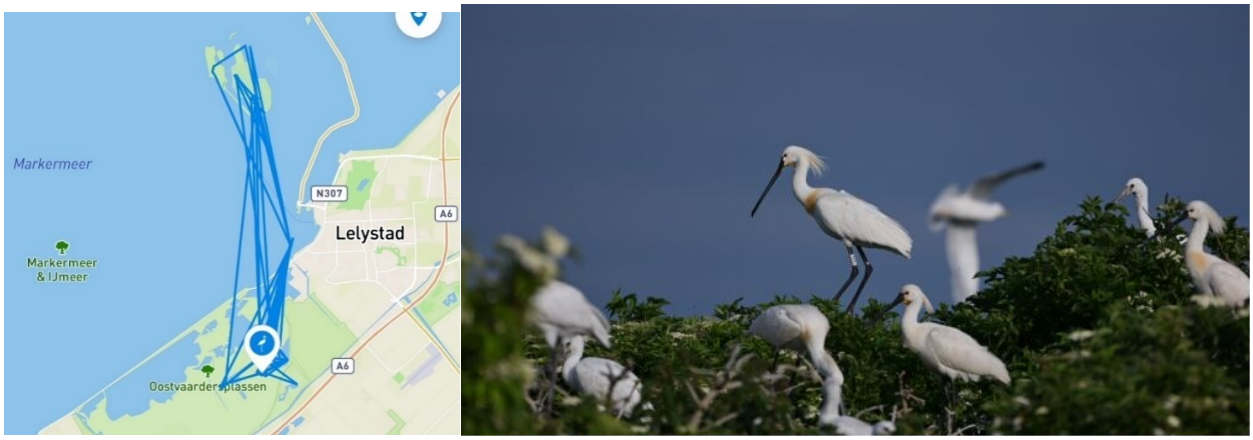

Figuur 12 Lepelaar IJsbrand is dankzij zender te volgen

Augustus

Een opvallende verschijning. Een wilde zwaan heeft zich aangesloten bij een paartje knobbelzwanen. Al enige tijd is deze 'menage a trois' een blikvanger tijdens excursies. De wilde zwaan zit al enkele jaren als overzomeraar in het gebied en heeft blijkbaar besloten om te blijven en niet weer terug te vliegen naar het noorden.

Figuur 13 'Menage a Trois' en poelen graven in de Spoorzone

In de spoorzone is begonnen met de aanleg van een tweetal grote poelen om nog meer leefgebied te creëren voor vogels die gebonden zijn aan open water en natuurlijke oevers.

Voor een documentaire over de Oostvaardersplassen werd het gebied in juni en augustus bezocht door een Japanse filmcrew. Onder ideale omstandigheden werd er 's ochtends in alle vroegte gefilmd.

Figuur 14 Prachtige zonsopgangen tijdens filmopnamen

Of het nu de droogte is of dat het misschien een effect is van verminderde begrazingsdruk is moeilijk te zeggen, maar feit is dat de wilde chicorei het dit jaar goed doet. Hele velden kleuren prachtig blauw. Ondertussen zorgt de droogte nog steeds voor waanzinnige vogelaantallen bij de opdrogende Keersluisplas en Hoekplas. Tijdens een bezoek van een grote groep vogelaars worden 17 verschillende steltlopers geteld vanaf de Knardijk. Ze herkenden onder andere Temminck strandlopers, krombekstrandlopers en een bosruiter.

Figuur 15 Wilde chicorei op het Stort en casarca's op de Keersluisplas

Voor de derde keer vond in het Hollandse Hout het Grachtenfestival plaats. Het vanuit Amsterdam bekende festival heeft midden in het Lelystadse bos podium gevonden voor jonge veelbelovende musici. Prachtige jazz en klassieke muziek, fijn weer en supergroene omgeving. Wat wil je meer.

Figuur 16 fijne muziek tijdens het Grachtenfestival in het Hollandse Hout

September
Een september zonder Vogelfestival is ondenkbaar. De dag begon wat druilerig, maar herpakte zich in de middag. Informatieve lezingen, stands met verrekijkers en telescopen en leuke excursies door het gebied.

Op 9 september brengt het koninklijk paar een bezoek aan de Flevoland en maakt een korte excursie door de Oostvaardersplassen. Helaas kon door de slechte weersomstandigheden het geplande fotomoment niet doorgaan.

Figuur 17 Vogelfestival 2025

De bronst pakte goed uit dit jaar. Door de lagere aantallen edelherten blijft het spannend of de bronst ook zo explosief is als voorgaande jaren. Al na de eerste twee weken kunnen we constateren dat er veel te zien en te horen is. Veel mensen hebben van het spectakel kunnen genieten.

Figuur 18 2025 gaf een mooie bronst

De droogte blijft aanhouden. Het Oostelijk deel van het moeras maakt een ‘natuurlijke moerasreset’ mee. Over hoe de natuur op deze droogte reageert schreef Douwe Brouwer een mooi blog. De moerasreset in het Westelijk deel is succesvol. Er is ruim 600 hectare aan riet bijgegroeid. Er wordt besloten om het waterpeil weer op te zetten.

Figuur 19 Aanhoudende droogte. Een feest voor steltlopers, minder fortuinlijk voor vissen

Oktober

De achtste editie van de Oostvaardersrun is een succes. De inschrijvingen gingen razendsnel en de lopers ook. Een voorbeeld hoe Staatsbosbeheer samenwerkt met een aantal supervrijwilligers.

Figuur 20 De 350 deelnemers aan de Oostvaardersrun genieten van de natuur tijdens het lopen.

Na enkele jaren van voorbereiding en planvorming gaat de spreekwoordelijke schop in de grond voor het poortgebied Oostvaardersplassen Almere. Op verschillende plekken in het gebied wordt de recreatieve beleving versterkt. Nieuwe wandelpaden en uitzichtpunten worden aangelegd. Omroep Flevoland was er bij en maakte [een reportage van de openingshandeling]

Figuur 21 De schop gaat in de grond voor de recreatieve ontwikkelingen in het poortgebied Oostvaardersplassen Almere

Een moment waar naar toe is geleefd. Het opdraaien van de stuw in het Westelijk deel van het moeras. Aan de moerasreset als project om de rietvegetatie te laten uitbreiden komt een einde. Na vijf jaar 'drooglegging' is de rietvegetatie met ruim 600 hectare toegenomen. In deze jaren hebben zich enorme aantallen wintertalingen tegoed gedaan aan de zaden van de massaal opkomende pioniervegetatie in de drooggevallen Grote Plas. Nu is het vooral afwachten wat deze winter aan regenval brengt en hoe lang het duurt voordat het waterpeil weer op het hoge niveau is. Met het stijgende waterpeil zullen veel vogelsoorten terugkeren.
Nu al zien we de positieve effecten van de rietuitbreiding op droge rietlandsoorten als blauwborst en rietzanger.

Figuur 22 Gedeputeerde Harold Hofstra en gebiedsmanager Wouter Wubben draaien de stuw op en laten het symbolisch regenen

November

In het zuidelijke deel van het Hollandse Hout zijn twee cabins van de organisatie Cabiner te vinden. De cabins zijn te huren als slaapplaats langs doorgaande wandelroutes. In deze blog vind je alle informatie hierover.

Figuur 23 Een cabin van Cabiner in het bos

Het is goed te constateren dat er vanuit mbo- en hbo-scholen en universiteiten excursies worden georganiseerd naar de Oostvaardersplassen. De interesse voor het beheer van het gebied de bijzondere vogelrijkdom maakt het een aantrekkelijk bestemming.

Figuur 24 Studenten van Hogeschool Larenstein op bezoek.

In november werd er ook weer aandacht besteed aan het project Oostvaardersoevers. Een prachtig project waarbij de Oostvaardersplassen en het Markermeer voor de uitwisseling van water, vis en nutriënten met elkaar verbonden worden. We schreven hier dit nieuwsbericht over.

December

De provincie ontvangt het eindrapport van een commissie die de uitvoering van het provinciale beleidskader van 2018 aan een onafhankelijke review heeft onderworpen. Er is veel media-aandacht voor het overwegend positieve rapport en het kan gezien worden als een opsteker voor het gevoerde beheer en alle maatregelen die er in de afgelopen jaren zijn genomen. De provincie schrijft dit over het rapport.

In december zag nog een ander rapport het licht. De KNNV-Lelystad heeft 25 jaar broedvogelonderzoek in het Oostvaardersveld in een overzichtelijke vorm gebundeld en aan Staatsbosbeheer aangeboden. Omroep Flevoland ging mee naar buiten om te horen wat er in de 25 jaar in het gebied had plaats gevonden en welke effecten deze veranderingen hadden op het vogelleven. Jeroen Reinhold schreef er dit blog over.

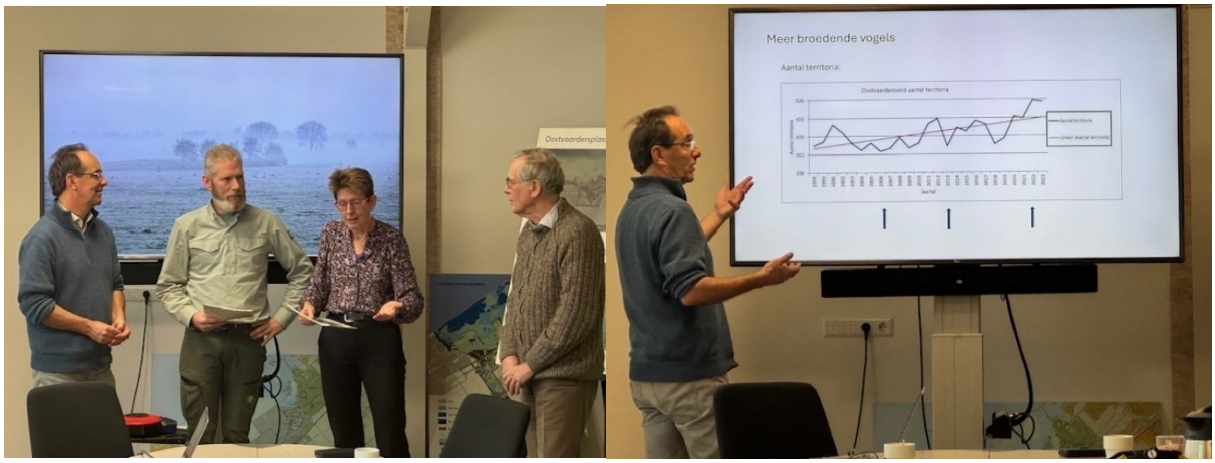

Figuur 25 Aanbieding rapport 25 jaar broedvogelmonitoring Oostvaardersveld.

Ter afsluiting van het jaar staan we tijdens een vrijwilligersavond (Er zijn ruim 130 vrijwilligers verbonden aan de Oostvaardersplassen) stil bij de onmisbare groep mensen die zich vrijwillig inzetten voor excursies, bezoekerscentra, beheerwerkzaamheden en monitoring. Naast nieuwe baliemedewerkers in het Natuurbelevingcentrum en het Buitencentrum zijn er twee vrijwillige beheerteams actief. Mooi om te zien hoe deze groepen steeds zelfstandiger opereren en zich ook echt medeverantwoordelijk voelen voor het natuurgebied. In het Natuurbelevingcentrum hebben ze nu een eigen 'honk' voor koffie en gereedschappen.

Figuur 26 beheervrijwilligers buffelen in het Bufferbos

Op het moment van schrijven verblijft een grote groep jonge zeearenden in het gebied. De verleiding was voor te groot om bijgaande foto te maken en deze als 'kerstboom' voor de Oostvaardersplassen te bestempelen.

Figuur 27 11 jonge zeearenden in 'de boom'.

3. Ontwikkelingen in de natuur

Het Oostvaardersplassengebied een paradijs voor Zeearenden

Voor de zeearend is niet alleen de Oostvaardersplassen zelf van belang, maar ook de gebieden daar omheen. Zo heeft het zeearend paar van de Oostvaardersplassen dit jaar weer in het Hollandse Hout gebroed en lijkt daarmee het aangrenzende bosgebied als geschikte broedlocatie te hebben omarmd. Nadat ze sinds 2006, op een enkel jaar na, succesvol hebben gebroed in het moerasdeel van de Oostvaardersplassen, heeft dit paartje in 2024 besloten om te verhuizen naar het Hollandse Hout. Om te zorgen dat ze in een rustige omgeving kunnen broeden was een deel van het Hollandse Hout tijdelijk afgezet. Nadat het broedpaar vorig jaar 1 jong had grootgebracht, werd dit succes dit jaar met 3 jongen overtroffen. Op basis van de ringgegevens weten we dat het vrouwtje in 2015 in IJsselmonding is geboren en sinds 2020 in de Oostvaardersplassen broedt. Het mannetje is niet geringd en het is niet zeker wanneer en waar deze is geboren en hoe lang hij al de partner is van dit vrouwtje. Omdat zeearenden monogaam zijn is de verwachting dat dit mannetje ook al enkele jaren met dit vrouwtje samen is.

Figuur 28 Zeearenden op het nest in het Hollandse Hout. Dit gedrag wordt paarbinding genoemd. Foto Tjibbe Hunink

Dat het met zeearenden in Nederland goed gaat is ook terug te zien in de aantallen zeearenden die overal in Nederland worden waargenomen en het aantal zeearenden dat de Oostvaardersplassen bezoekt. Op basis van zenderonderzoek van de Werkgroep Zeearend Nederland (www.werkgroepzeearend.nl) is te zien waar de gezenderde zeearenden overal in Nederland verblijven. In de figuur hieronder staan de locaties van de vliegroutes en rust- en broedgebieden weergegeven. De zwarte gebieden zijn de meest frequent bezochte gebieden waar ze ook broeden. Dit zijn de zuidwestelijke Delta met de Biesbosch, het rivierengebied, het Nationaal Park Nieuw land met de Oostvaardersplassen, Lepelaarplassen en Marker Wadden, de Friese meren en het Lauwersmeergebied en de Waddeneilanden. Tevens is te zien dat de in Nederland gezenderde zeearenden veel in het buitenland verblijven. Dit betekent ook dat waarschijnlijk veel zeearenden die in het buitenland zijn geboren, Nederland bezoeken. Het aantal zeearenden dat de Oostvaardersplassen bezoekt, is vanaf 2006 (het eerste broedgeval in de Oostvaardersplassen en Nederland!) sterk toegenomen. Een toename die ook sterk is gecorreleerd met de toename van het aantal broedparen in Nederland (zie figuur hieronder). Het aantal zeearenden in de Oostvaardersplassen nam vooral vanaf 2020 sterk toe en er kunnen op één dag soms meer dan 20 zeearenden worden waargenomen, zoals in 2025 26 stuks op een dag in maart. De sterke toename vanaf 2020 hangt samen met de moerasreset. 2020 was het eerste jaar dat grote delen van het westelijke moeras droog lagen en er veel voedsel beschikbaar was voor de zeearenden.

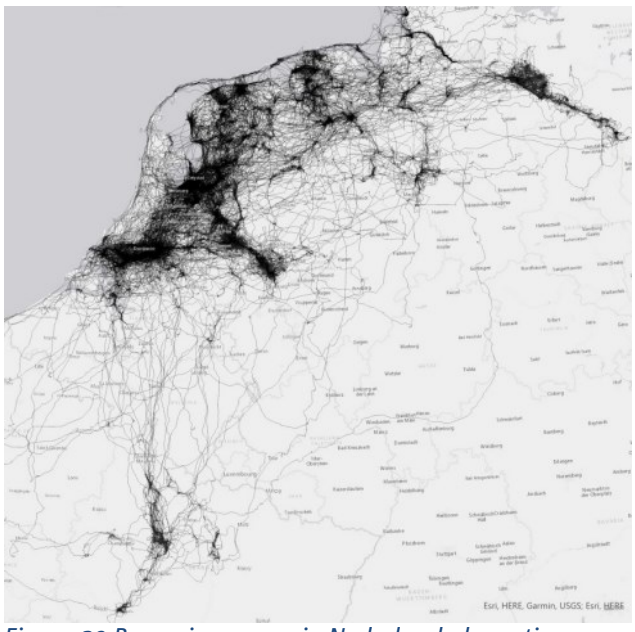

Figuur 29 Bewegingen van in Nederland als nestjong gezenderde zeearenden uit 2019-2021 tot en met 2023. Bron: Werkgroep Zeearend Nederland 2024. Terreingebruik, dispersie en sterfte van jonge zeearenden in Nederland. Voortgangsrapport 2023.

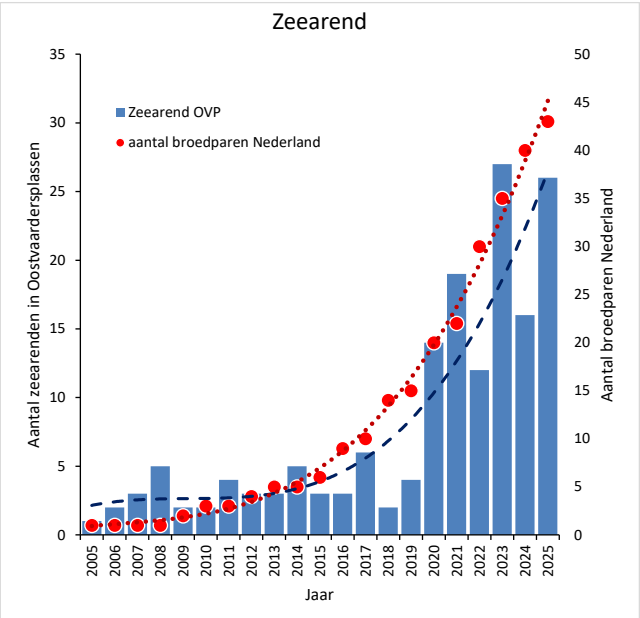

Figuur 30 *het aantal zeearenden dat de Oostvaardersplassen bezoekt (blauwe staafjes); weergegeven het maximum aantal zeearenden dat op één dag in dat jaar is waargenomen. Tevens is in deze grafiek het totaal aantal broedparen in Nederland weergegeven (bron Sovon).*

Figuur 31 6 jonge zeearenden bij elkaar op de droge graslanden van de Oostvaardersplassen in maart 2025. Foto Henk Hupkes

Snippen en bokken in bos en veld

Ook voor andere vogelsoorten beperkt het vogelparadijs zich niet alleen tot de Oostvaardersplassen zelf. De vele vogelwaarnemingen rondom de Oostvaardersplassen laten dit zien. Zo werden tijdens monitoringwerkzaamheden door onze boswachters in de gebieden rondom de Oostvaardersplassen dit jaar, naast de vele andere vogelsoorten, ook enkele keren hout- en watersnippen en bokjes waargenomen. De Flevolandse bossen zijn vrij uniek in soortensamenstelling en bodem in vergelijking met de rest van Nederland. Nergens vind je bossen op zulke rijke gronden met zoveel loofbomen, waar de vegetatie zo weelderig groeit. Ook hebben deze jonge bossen, in verhouding tot andere bossen in Nederland, een hoge diversiteit aan vogels. Op voedselrijke grond groeien veel planten die voedsel bieden in de vorm van nectar, zaden, bessen en noten, wat weer insecten aantrekt. Deze insecten trekken vervolgens veel vogels aan. Twee soorten die goed vertegenwoordigd zijn in Flevoland zijn de hout- en watersnip. Ook deze kwamen we geregeld tegen, al zie je ze vaak pas als ze vlak voor je voeten wegvliegen.

Figuur 32 De houtsnip. Foto Jonathan Leeuwis

De houtsnip is een typische soort die je bijna nooit ziet. Je loopt door het bos en ineens vliegt hij met een aparte krijs een paar meter voor je voeten weg. De houtsnip is een bijzondere vogel omdat hij de enige steltloper is in Europa die in het bos leeft. Het is een vrij gedrongen beestje met een mooie lange, rechte snavel van 6 tot 8 cm, die vooraan zwart is en naar de kop toe overgaat in roze/oranje. Hij is voornamelijk bruin met een tekening van dorre blaadjes en dus goed gecamoufleerd. Hij is 33 tot 35 cm groot en heeft een spanwijdte van 56-60 cm. Als je hem goed kunt bekijken, zie je dat het verschil met de watersnip voornamelijk is dat de houtsnip brede dwarsbanden boven op zijn kop heeft. De houtsnip is een solitair levende bosvogel met een voorkeur voor vochtige loof- of gemengde bossen met een rijke ondergroei. Ze zijn dus minder te vinden in de bossen op de hogere zandgronden en meer in de polderbossen. Regenwormen staan op het hoofdmenu, maar ook insecten zoals kevers of slakken gaan er goed in. In Nederland is de houtsnip zowel stand- als trekvogel, wat betekent dat ze hier broeden en jaarrond blijven (standvogel), maar dat er ook vogels vanuit het noorden hierheen komen en vogels hiervandaan in de winter naar de Britse eilanden of Zuidwest-Europa vertrekken.
De grootste kans om een houtsnip te zien is tijdens de bijzondere balts. In de avond- of ochtendschemer van het voorjaar vliegen de mannetjes met schokkende vleugelslag net boven de bomen. Tegelijkertijd maken ze een knorrend geluid dat wordt afgewisseld met een soort nies. Een bijzonder en prachtig gezicht om mee te maken. Houtsnippen broeden op de grond, de legtijd is tussen eind maart en eind juli en ze kunnen één tot twee broedsels per jaar hebben. Het vrouwtje legt meestal vier eieren en de broedtijd is 21 tot 24 dagen.
Overal waar meer bos en of struweel is en waar de bodem vochtig is kun je ze tegenkomen. Dus dat kan zijn in het Hollandse Hout, het Kotterbos of het Oostvaardersbos, maar ook in het Oostvaardersveld of in het Bufferbos. Vroege Vogels heeft een mooi item over de balts van de houtsnip, op de website van de Vogelbescherming is een leuk item met Erwin Kompanje te vinden.

Figuur 33 Watersnip. Foto Marjan Adema van Beek

De watersnip is een rode lijst soort en dus bedreigd in Nederland. Hij leeft vooral in kruidenrijk grasland, veengebieden, natte heide en rietland en houdt zich vooral op bij water en poelen. Qua uiterlijk lijkt hij erg veel op de houtsnip. Hij is 25 tot 27 cm groot en heeft een spanwijdte van 44-47 cm. De snavel is geel/oranje bij de kop en loopt, net als bij de houtsnip, over in zwart. Wat opvalt (als je hem goed kunt bekijken) is dat de kop en rug in de lengte gestreept zijn, zie afbeelding. Dit is een duidelijk verschil met de houtsnip. De watersnip broedt nog maar weinig in Nederland, maar als trekvogel en wintergast wordt hij hier veel gezien. Het voedsel bestaat uit wormen, insecten en larven, maar ook plantaardig materiaal.
De balts van de watersnip is net als die van de houtsnip bijzonder. In het voorjaar duikt hij in zijn vlucht omlaag waarbij hij zijn buitenste staartpennen spreidt, die hierbij een blatend geluid maken. Ook de watersnip broedt op de grond. De legtijd is tussen april en juni, meestal één broedsel met over het algemeen vier eieren. De broedduur is 17 tot 21 dagen.
Er zaten geregeld watersnippen op de slikkige oevers van de eilandjes voor het Natuurbelevingcentrum De Oostvaarders. Ze zijn goed gecamoufleerd, maar als je goed kijkt heb je vrij grote kans ze daar te zien.
Op de website van Bij12 wordt toegelicht hoe de stand van deze Rode lijst soort is.

Figuur 34 Bokje. Foto Marjan Adema van Beek

Het bokje (Rode lijst soort) is de kleinste snip, hij lijkt sprekend op de watersnip, maar is met zijn 17 tot 19 cm een stuk kleiner. De spanwijdte van zijn vleugels is zo'n 34-42 cm en hij heeft een beduidend kortere snavel dan de watersnip. Ook heeft het bokje, naast de strepen op kop en rug, duidelijke strepen op de flanken, waar de watersnip dit niet heeft. De watersnip foerageert regelmatig in groepjes, het bokje zie je meestal alleen. Het bokje houdt van lage moerasvegetatie zoals natte weilanden, venen, rietlanden en slootkanten. Het eten van het bokje bestaat uit larven, wormen, slakjes en zaden.
Er zijn geen broedparen van het bokje bekend in Nederland. Hij komt hier als doortrekker en als wintergast. Hij broedt in Scandinavië, de Baltische staten tot Siberië.
Ook dit jaar werd het bokje weer waargenomen in de Oostvaardersplassen, het Oostvaardersveld is "the place to be"!

Dynamische natuur levert voedsel in het najaar voor de migranten
De natuur is dynamisch, dat wil zeggen dat niet ieder jaar het zelfde is en het ene jaar meer voordelen biedt voor de ene soort en het andere jaar voor andere soort. Veel van deze dynamiek wordt gestuurd vanuit het klimaat. Jaren met veel neerslag en weinig verdamping leveren hoge waterstanden in het gebied en jaren met weinig neerslag en veel verdamping juist lage waterstanden. Zo was 2025 een zeer droog jaar met gemiddeld minder neerslag en gemiddeld meer verdamping waardoor het neerslagoverschot (neerslag-verdamping) al vanaf februari onder het gemiddelde van de afgelopen 30 jaar lag (zie figuur hieronder). Dat verschil werd in de loop van het voorjaar en zomer steeds groter. Dit neerslagtekort was vervolgens goed zichtbaar in de waterstanden in het moeras (zie figuur hieronder).

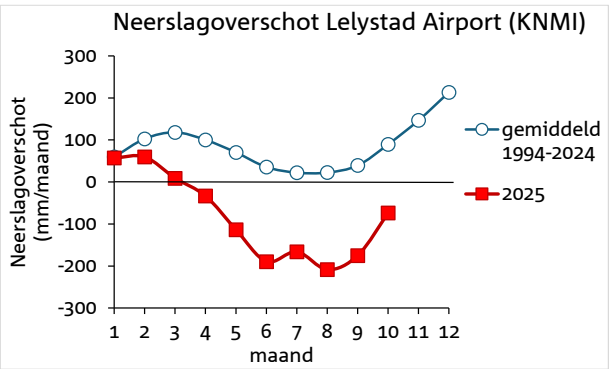

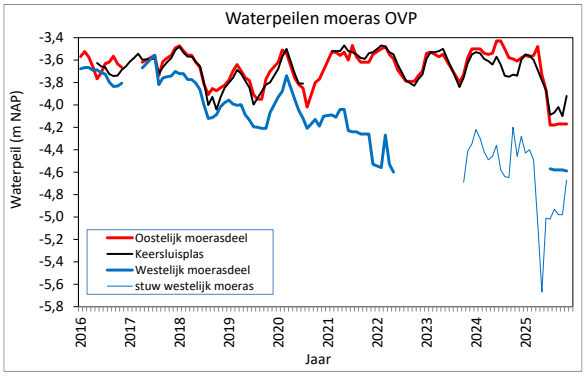

Figuur 35 links: Cumulatief neerslagoverschot KNMI meetstation Lelystad Airport. Het neerslagoverschot is berekend op basis van de maandelijkse hoeveelheid neerslag en de maandelijkse hoeveelheid verdamping (i.e. referentie gewasverdamping).
Figuur 36 rechts: Waterstanden plassen moeraszone Oostvaardersplassen. De waterstanden in het westelijk moeras zijn sinds 2018 lager vanwege de moerasreset, waarbij vanaf 2021 het westelijk moeras vrijwel helemaal droog lag. Het effect van de droge zomer in 2025 is te zien in de sterk dalende waterstanden in 2025. De drogere zomers van 2018, 2019 en 2020 zijn ook goed terug te vinden in de waterstanden.

Zo hadden de lage waterstanden in het oostelijk deel van het moeras, waar geen moerasreset heeft plaatsgevonden, effect op het aantal soorten zoals broedende roerdompen, foeragerende bruine kiekendieven en ruiende grauwe ganzen. De roerdomp heeft hoge waterstanden nodig in het broedseizoen en ten opzichte van het natte jaar 2024 werden er duidelijk minder roepende roerdompen gehoord in het droge jaar 2025. In 2024 werden er 19 broedparen roerdomp in het oostelijk moeras vastgesteld en in 2025 waren dat er 3. Voor de broedende bruine kiekendieven betekent een lage waterstand dat er minder riet in het water staat en dat er daarmee minder foerageergebied is in het moerasdeel. De ruiende grauwe ganzen hebben ook water nodig tijdens de rui. Het water zorgt voor veiligheid tegen vossen en is nodig om het stugge rietblad, dat ze tijdens de rui eten, door te kunnen slikken.

Tegenover deze minder gunstige omstandigheden voor roerdomp, bruine kiekendief of ruiende grauwe ganzen, stonden zeer gunstige omstandigheden voor diverse watervogels die juist gebaat zijn bij lage waterstanden omdat ze dan bij het voedsel kunnen. In onderstaande figuur is op basis van de monitoring vanaf de Knardijk en Oostvaardersdijk te zien hoe dit er voor enkele steltlopersoorten uitzag. De aantallen van de monitoring zijn lager dan de aantallen zoals je die in de plassen zelf kon tellen. Dit komt omdat de monitoring een steekproef betreft om vooral de trends over de jaren heen in beeld te brengen en het effect van een lage waterstand is daarmee goed in beeld te brengen. Voor wie zelf de grote groepen in de Hoekplas en Keersluisplas heeft geteld weet dat het om honderden tot duizenden steltlopers ging die vanaf eind zomer massaal de plassen van het oostelijk moeras bezochten om daar te foerageren op de zeer ondiepe plassen of de grootschalig droogvallende (zie foto's hieronder). In de figuren is tevens te zien dat voor een aantal soorten 2019 ook een goed jaar was.

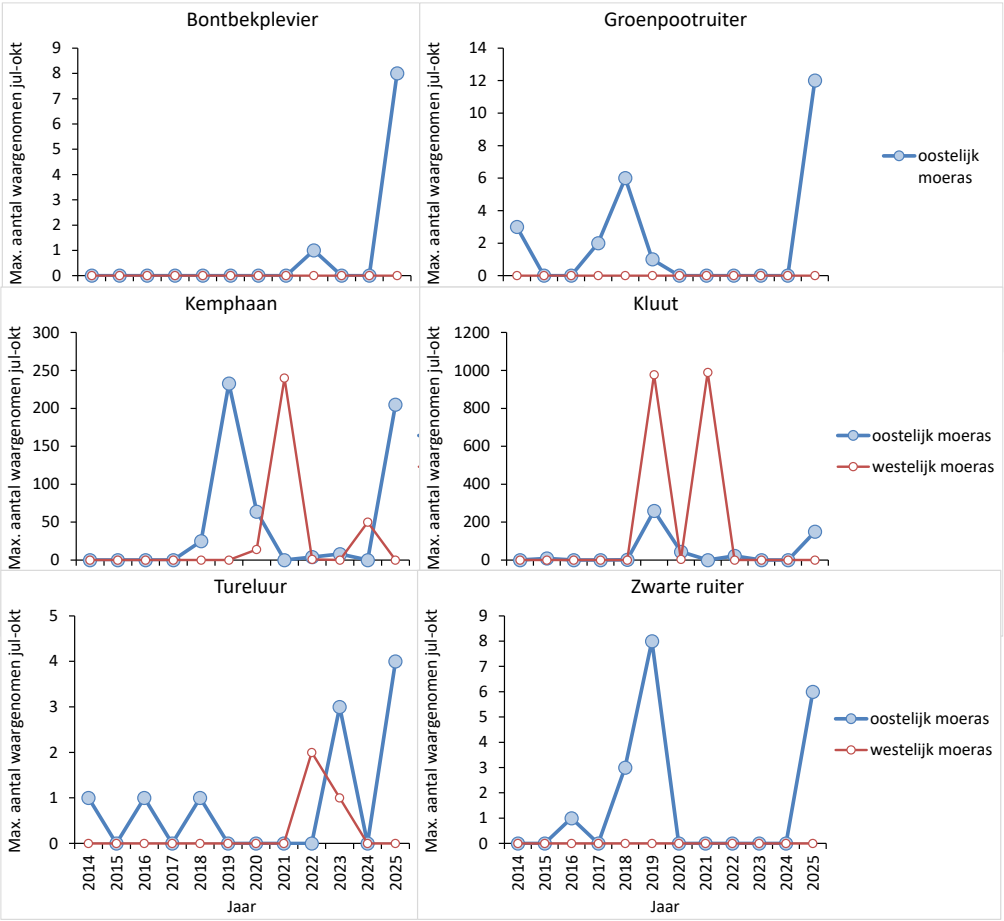

Figuur 37 Maximum aantal waargenomen steltlopers in de periode juli-oktober vanaf de Knardijk en gedeelte Oostvaardersdijk (oostelijk moeras) en de Oostvaardersdijk (westelijk moeras vanaf de drempel).
(Foto's hieronder: vogels die in de nazomer de oostelijke plassen van het moeras bezochten. Sommige kwamen met honderden tot duizenden tegelijk langs om te rusten en foerageren).

Kluten.

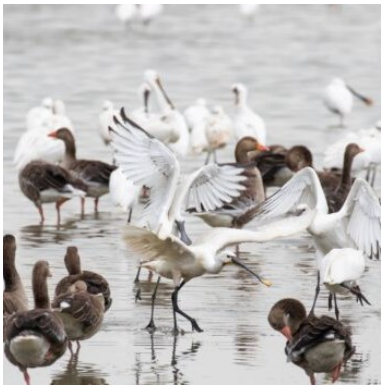
Lepelaars en grauwe ganzen

Casarca

Bergeend.

Scholekster

Kluut

Grutto

Kemphaan

Zwarte ruiter

Gele kwikstaart

Kleine plevier

Bontbekplevier.

Witgat

Oeverloper

Bonte strandloper

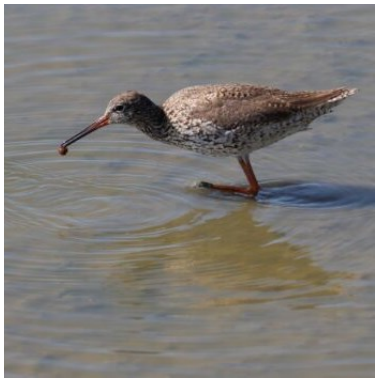

Tureluur

Bosruiter

Watersnip

Structuurrijke graslanden goed voor muizen, roofvogels en reigers.

De sinds 2018 afgenomen aantallen grote herbivoren leiden tot meer structuur in de graslanden (zie figuur hieronder). Tot aan 2018 werden de graslanden gedomineerd door zeer korte vegetatie van minder dan 20 cm hoog in augustus. Daarna is een toename te zien van de hoogteklassen boven de 20 cm en zijn de aandelen per hoogteklasse meer gelijk verdeeld. Deze toename in structuurdiversiteit is goed voor muizen die een voorkeur hebben voor graslanden waar de vegetatie hoger is. En een beter muizenhabitat levert ook een beter foerageerhabitat voor muizen etende roofvogels en reigers (zie figuur hieronder). Maar een structuurrijkere graslandvegetatie biedt ook meer habitat voor insecten en amfibieën waar reigers ook van kunnen profiteren.

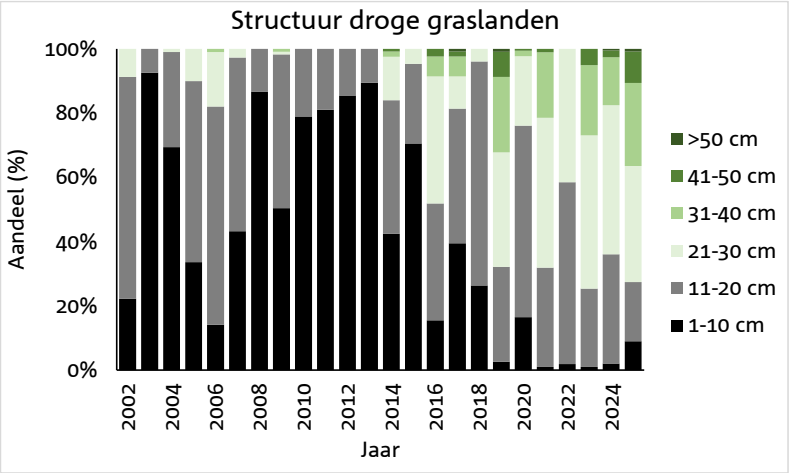

Figuur 38 Aandelen van verschillende hoogteklassen in droog grasland in de grazige rand in augustus van ieder jaar.

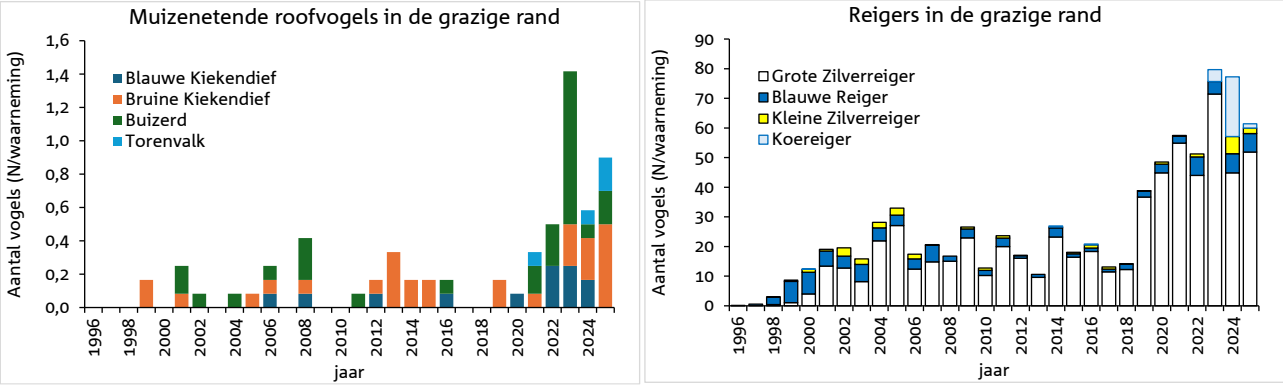

Figuur 39 Aantallen waargenomen muizen etende roofvogels en reigers in de droge graslanden van de grazige rand

Figuur 40 Grote zilverreigers foeragerend tussen de paarden op muizen in de structuurrijke droge graslanden van de grazige rand. In 2025 werden op één dag 209 grote zilverreigers op de graslanden in de grazige rand waargenomen. Foto Henk Hupkes

Naast dat de structuurrijkere graslanden goed habitat bieden voor muizen en foeragerende roofvogels en reigers, komen er ook meer kruiden in bloei die weer nectar etende insecten aantrekken zoals diverse vlindersoorten (zie foto hieronder).

Figuur 41 Bloeiende kruiden (boven: heelblaadjes, watermunt)in de structuurrijkere droge graslanden in de grazige rand trekken ook veel vlinders (onder: icarusblauwtje, distelvlinder) aan. Foto's Henk Hupkes

Lepelaars in het Nationaal Park Nieuw Land

Op basis van het onderzoek met gezenderde lepelaars in Nederland weten we inmiddels iets meer over het ruimtegebruik van Lepelaars in Nederland. Dit onderzoek laat zien hoe goed de lepelaars in staat zijn om de beste plekken uit te zoeken en hoe belangrijk het is om een breed aanbod aan foerageergebieden te bieden. Daar ligt de meerwaarde van de ecologische relatie tussen de verschillende gebieden in Nationaal Park Nieuw Land. Ze vullen elkaar aan en in de praktijk zijn er dus steeds gebieden die aantrekkelijk zijn als voedselgebied en broedgebied. Als een echte ambassadeur van het nationaal park heeft lepelaar IJsbrand geen voorkeur voor een gebied of terrein beherende organisatie, maar stimuleert hij ons om de samenwerking op te zoeken en beheermaatregelen op elkaar af te stemmen. Uiteindelijk doen we het voor de vogels, met de lepelaar als één van de icoonsoorten.

Hoewel de vogels tot wel veertig kilometer vliegen voor hun voedselvluchten is de gemiddelde afstand tussen hun kolonie en de foerageergebieden ongeveer 10 kilometer. Lepelaars reageren sterk op grootschalige ingrepen in het landschap. De droogval van het westelijk deel van het moeras van de Oostvaardersplassen zorgde met een lage waterstand voor ideale foerageermogelijkheden voor de vogels. De aanleg en ontwikkeling van de ondiepe wateren op de Marker Wadden hadden dezelfde aantrekkingskracht.

Figuur 42 Lepelaar IJsbrand bij zijn kolonie op de strekdam voor Lelystad. IJsbrand is in mei 2025 voorzien van een GPS zender. Foto: Thijs Horst

Sinds 20 mei 2025 kunnen we lepelaar IJsbrand volgen op zijn bewegingen door Nationaal Park Nieuw Land. IJsbrand werd in het voorjaar door vogelonderzoekers Camilla Dreef en Jan van der Winden voorzien van een GPS-GSM zender waarmee op gezette tijden de locatie van de vogel wordt aangegeven. IJsbrand toont zich net als de andere lepelaars een opportunist en vliegt daarheen waar het goed eten is. Zijn vluchtgegevens van juli laten zien dat hij vaak vertrekt vanaf de kolonie op de strekdam bij Bataviahaven in Lelystad en vervolgens naar de Keersluisplas of de Aalscholverkolonie in de Oostvaardersplassen vliegt. Ook was hij vaak aanwezig in of bij de poelen voor de Zeearendhut. Overigens, hij was hier niet in zijn eentje maar maakte deel uit van een groep van zo'n 150 dieren die langs de waterkant stonden te slapen na de lunch.

Figuur 43 Een groep van 150 lepelaars die regelmatig de Oostvaardersplassen bezochten.

Figuur 44 In juli 2025 vloog IJsbrand dagelijks op en neer tussen zijn kolonie op de strekdam, de Marker Wadden en de Oostvaardersplassen

Volgens Camilla Dreef lijkt het erop dat IJsbrand dit seizoen geen jongen heeft grootgebracht. “We weten hoe lang het duurt om eieren uit te broeden en kuikens vliegvlug te krijgen. IJsbrand heeft niet lang genoeg in de kolonie gezeten om dit te doen. Hij gaat nog wel geregeld naar de kolonie, maar vermoedelijk niet om zijn kuikens te voeren.”

Op de kaart lijkt IJsbrand een eenzame vlieger die in zijn eentje door de wereld vliegt. In werkelijkheid bevindt hij zich tussen talloze soortgenoten. Voor de vogelkijkhut De Zeearend in de Oostvaardersplassen zien we regelmatig grote groepen lepelaars naar voedsel zoeken.

Inmiddels is IJsbrand vertrokken naar zijn overwinteringsgebied in Afrika (zie vluchtroute hieronder). Op 5 september vertrok hij naar het zuiden en op 7 oktober maakte hij de overtocht naar Afrika om vervolgens op 19 oktober aan te komen in zijn overwinteringsgebied in Miawling National Park ik Mauretanië (zie vluchtschema hieronder). Hij heeft overigens niet continu gevlogen, maar maakte een aantal tussenstops waarvan de langste (ca. 2 weken) in de rijstvelden van Cota Donana was. Het wetlandgebied waar hij overwintert lijkt veel op dat van de Oostvaardersplassen (zie luchtfoto hieronder).

Figuur 45 Vluchtroute van IJsbrand van het Nationaal Park Nieuw Land naar zijn overwinteringsgebied Diawling National Park op de grens van Mauretanië en Senegal. In Frankrijk en Afrika volgt hij vooral de kustlijn, terwijl hij in Spanje over land is gereisd waarbij hij dan korte uitstapjes maakte in meertjes of langs riviertjes.

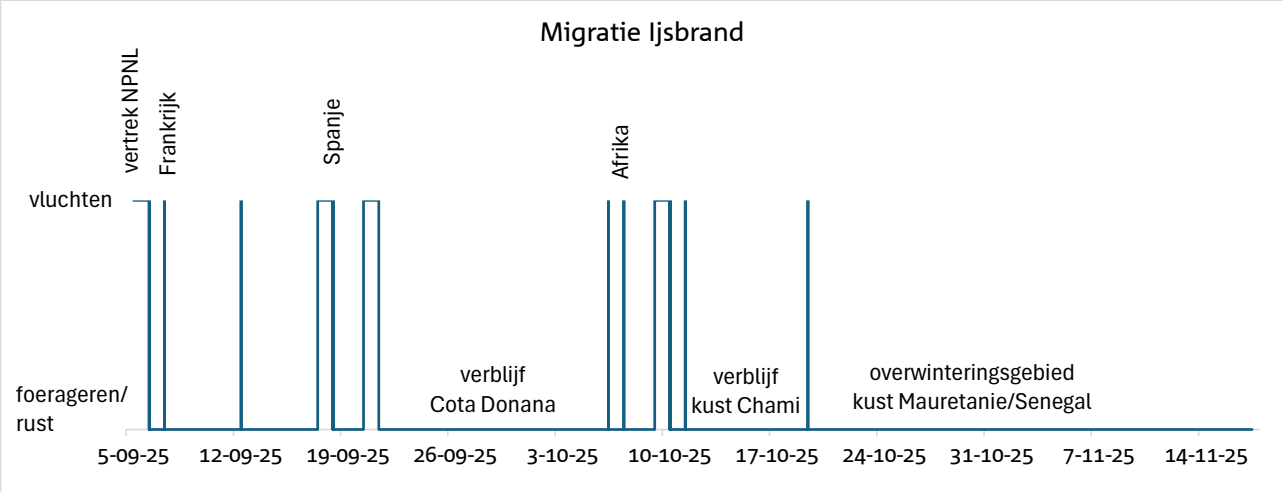

Figuur 46 Vluchtschema van IJsbrand. Weergeven de vluchten die hij heeft gemaakt en de perioden waarin hij voor enkele of meerdere dagen ergens verblijft. Hij heeft in 6 weken tijd de afstand tussen Nieuw Land en het overwinteringsgebied afgelegd in totaal 10 vluchten. Voordat hij naar Afrika vloog is hij ongeveer 2 weken op de rijstvelden in Cota Donana verbleven om daar te foerageren en rusten.

Figuur 47 Het overwinteringsgebied van IJsbrand in Diawling National Park in Mauretanië. Lijkt op het eerste zicht veel op de Grote Plas in de Oostvaardersplassen. Het is een wetland met ondieptes waar IJsbrand volop kan foerageren en rusten.

4. Ontwikkelingen landschap en begrazing

In 2025 werd de laatste hand gelegd aan een aantal werkzaamheden in het kerngebied. Er zijn twee grote poelen in de spoorzone gerealiseerd en door de aanleg van lagere dijklichamen parallel aan de moeraskade kan het waterpeil rond het moeras hoger gehouden worden. Daarmee is het areaal natte graslanden fors toegenomen en is een groter foerageergebied ontstaan voor trekvogels.
Het werk rond de 'opgaven' die vanuit het beleidskader gesteld zijn concentreert zich nu rond en in de poortgebieden van Nationaal Park Nieuw Land: Het Hollandse Hout en het Oostvaardersbos.
In deze gebieden worden o.a. nieuwe wandelpaden en uitzichtpunten gerealiseerd en er is een begin gemaakt met de aanleg van een slenk in noordelijk deel van het Hollandse Hout.

Onder invloed van een verminderde begrazingsdruk door konikpaarden, heckrunderen en edelherten kunnen we voorzichtig constateren dat het kerngebied meer verruigd en dat rietkragen langs poelen en tochten langzaam herstellen. Dit brengt met zich mee dat er een toename is van aan ruigte en landriet gebonden soorten als blauwborst en (bos)rietzanger.

De moerasreset is afgerond. In de zomer van 2025 werd vastgesteld dat het rietareaal in het westelijk deel van het moeras met ruim 600 is uitgebreid. Door het opzetten van de stuw aan de Almeerse kant van de Oostvaardersplassen komt een einde aan de 'drooglegging' van het moeras en kan het waterpeil nu weer geleidelijk stijgen. Vanaf de Knardijk kan gevolgd worden hoe de Grote Plas weer een plas wordt.

Populatiebeheer grote grazers
Sinds 2018 worden de grote grazers in het gebied actief beheerd. Dat wil zeggen dat de populaties runderen, paarden en edelherten elk jaar worden teruggebracht naar het gewenste totaalaantal van 1100 dieren in het voorjaar. Het doel hiervan is om enerzijds de aantallen en soorten broedvogels in het 'droge' deel van de Oostvaardersplassen te laten toenemen, anderzijds om de landschappelijke variatie in het gebied en daarmee de biodiversiteit te versterken.
In het voorjaar van 2023 werd het streefaantal voor het eerst gehaald en ook in 2024 werden de aantallen dieren in de winterperiode teruggebracht tot ongeveer 1100. Vanaf dat moment is er sprake van regulier fauna- en kuddebeheer waarbij elk jaar de aanwas (in aantallen) uit het gebied wordt gehaald.

Er vinden nog steeds in oktober helikoptertellingen plaats. De laatste jaren gebruiken we ook warmtebeeldcamera's om vast te kunnen stellen hoeveel herten er in het gebied lopen. De herten bevinden zich ook in het drooggevallen moerasgebied en zijn daar minder goed waar te nemen. Door warmtebeeld te gebruiken worden de tellingen exacter dan in de voorgaande jaren. In oktober 2025 werden er 770 edelherten, 420 konikpaarden en 380 heckrunderen geteld.

Net als de twee eerdere jaren is er gedurende de winterperiode 2024-2025 voldoende natuurlijk voedselaanbod geweest en is de conditie van de grote grazers voldoende op peil gebleven. Er was dan ook geen noodzaak om bij te voeren.

5. Recreatie en communicatie

Nieuws uit de media
Dagblad **De Stentor** heeft dit jaar 13 keer over de Oostvaardersplassen gepubliceerd. Ze besteedde aandacht aan de verschillende rechtszaken die er gevoerd worden over het beleid rond de grote grazers en blikken in een groot overzichtsartikel terug op de ontwikkelingen in de afgelopen jaren.
Vanuit de landelijke dagbladen Trouw, Volkskrant, Telegraaf en NRC wordt aandacht besteed aan verschillende thema's zoals de hertenbronst en de moerasreset. Vooral het promotieonderzoek van Kerstin Bouma en de effecten van een dynamisch waterpeil wordt goed opgepikt. Hiermee wordt de Oostvaardersplassen als onderzoeksgebied onderstreept.

Promovenda Kerstin Bouma deed onderzoek naar het droogleggen van een deel van de Oostvaardersplassen.
Edo Landwehr

Figuur 48 Foto overgenomen uit het bericht uit Trouw van 10 april 2025

Televisieprogramma's als Klokhuis/Schooltv, Binnenste Buiten en Beestenbrigade wisten de Oostvaardersplassen te vinden. De hertenbronst blijft een prachtig natuurfenomeen en was ook in 2025 goed hoorbaar en zichtbaar. Visonderzoek vanuit de Wageningen University wordt in beeld gebracht en ook het verhaal van 'voedselketens in de natuur' wordt kindvriendelijk verteld. Ook via buitenlandse media wordt 'het verhaal van de Oostvaardersplassen' naar voren gebracht. In juni bezocht een Japanse filmcrew het gebied voor een documentaire en de BBC heeft een overzichtsartikel gepubliceerd.

De provinciale nieuwszender **Omroep Flevoland** besteedde frequent aandacht aan de Oostvaardersplassen. In het overzichtsdossier Oostvaardersplassen van de omroep werd in 2025 47 keer over de Oostvaardersplassen verslag gedaan. Vaak lag het initiatief voor een reportage bij de redactie van Omroep Flevoland, maar men kwam ook langs op verzoek van Staatsbosbeheer voor bijzondere momenten en events. Zo besteedde ze regelmatig aandacht aan de moerasreset (hetzij via een reportage in het veld, hetzij via interviews in de studio).

Figuur 49 Still uit bericht van Omroep Flevoland over het einde van de moerasreset

Om het brede publiek te informeren over ontwikkelingen in de Oostvaardersplassen wordt er nog steeds een (bijna) wekelijks blog of nieuwsbericht geschreven door de boswachters. In 2025 is er via 36 blogs aandacht besteed aan verschillende events, werkzaamheden en bijzondere observaties. In de herfst werd er van Wordpress als platform voor de blogs overgestapt op een systeem waarbij blogs en nieuwberichten op de website van de Oostvaardersplassen worden weergegeven.
Hiervoor moesten 'lezers' actief overstappen naar het nieuwe platform. Het is moeilijk aan te geven of we door dit overstappen abonnees hebben 'verloren', maar het is nu wel beter mogelijk om inzicht te krijgen in het aantal ontvangers van berichten. Op moment van rapporteren zijn er bijna 1000 mensen die blogs en nieuwsberichten rechtstreeks in hun mailbox ontvangen.

Social Media

Al enkele jaren wordt voor de social media communicatie vrijwel alleen gebruik gemaakt van instagram. Het Buitencentrum en het Natuurbelevingcentrum maken wel nog gebruik van Facebook voor de aankondiging van events.
Nationaal Park Nieuw Land vraagt ook via Instagram aandacht voor events en campagnes binnen de deelgebieden. Er wordt in dit verslag geen volledig overzicht gegeven van de verschillende accounts en het aantal volgers. Een tweetal accounts waarop berichten en foto's verschijnen zijn:
Oostvaardersplassenalmere als poortgebied van Nationaal Park Nieuw Land met 2479 volgers
Npnieuwland als overkoepelende organisatie met aandacht voor deelgebied Oostvaardersplassen met 1157 volgers
Daarnaast posten boswachters regelmatig op instagram:
Boswachterhekking met 1228 volgers
Boswachternancy met 419 volgers

Figuur 50 Uit blogbericht 'Het water stijgt weer in de Oostvaardersplassen' 3 november 2025

Communicatie in het veld

In 2025 werd er over lopende projecten en activiteiten in de poortgebieden gecommuniceerd via zogenaamde lessenaarpanelen met informatie op A3 formaat. Het publiek werd op deze manier direct geïnformeerd over ophanden zijnde werkzaamheden en ook over mogelijk overlast en omleidingsroutes.

In het Kotterbos en Oostvaardersbos zijn wandelroutes geherdefinieerd en van bewegwijzering voorzien. Aangezien de wandelroutes in beide poortgebieden (Oostvaardersplassen Almere en Oostvaarderplassen Lelystad) het komende jaar nog grondig worden herzien worden overzichtspanelen na deze periode pas vervangen. Informatie- en Orientatiepanelen bij het Buitencentrum en het Natuurbelevingcentrum zijn aan vervanging toe, maar het wachten is op de definitieve uitrol van de routes en padenstructuur.

Nationaal Park Nieuw Land (NPNL)

Voor de poortgebieden geldt dat er steeds meer zichtbaar gecommuniceerd wordt vanuit Nationaal Park Nieuw Land. De helderblauwe en gele kleuren van het logo komen vaker terug in zowel de gedrukte communicatiemiddelen als in het terrein. Vrijwilligers in het Natuurbelevingcentrum (NBC) en het Buitencentrum (BC) dragen het NPNL-logo zichtbaar op hun kleding.
Voor beide poortgebieden zijn vertegenwoordigers van de respectievelijke gemeenten Almere en Lelystad verantwoordelijk voor de marketing en communicatie. Deze samenwerking met de partners zet het nationaal park duidelijker op de kaart en evenementen als Wereld Trekvogeldag en het Vogelfestival worden nadrukkelijk vanuit NPNL gecommuniceerd. Ook op het gebied van Kennis & Onderzoek en Educatie (mede via IVN en Stad & Natuur Almere) wordt steeds meer de samenwerking gezocht. In 2025 in het kader van de gemeenschappelijke wetenschapsagenda het derde Kennissymposium georganiseerd. Dit jaar bezochten 100 deelnemers de Marker Wadden voor een veldbezoek en presentaties van verschillende onderzoekers op locatie.

Recreatie

Bezoekersaantallen

De gemeenten Almere en Lelystad verzamelen sinds een aantal jaren de bezoekersaantallen in specifieke gebieden binnen de gemeentegrenzen. Voor het Kotterbos, het Oostvaardersbos en de omgeving van het Natuurbelevingscentrum wordt via geanonimiseerde gsm gegevens een inschatting gemaakt van het aantal bezoekers van de 'Almeerse gebieden' voor het Hollandse Hout, het Uilenbos en De Driehoek/Oostvaardersveld worden de gsm gegevens via de gemeente Lelystad verkregen (Zicht op data). Bij de registratie van bezoekersaantallen moet wel worden meegewogen dat waarschijnlijk ook bezoekers op de doorgaande wegen worden meegeteld. Deze 'bezoekers' brengen dan een heel kort bezoek (tussen de 0 en 30 minuten) aan het natuurgebied.

Poortgebied Oostvaardersplassen Almere

Voor het poortgebied Oostvaardersplassen Almere zijn voor het Kotterbos en het Oostvaardersbos gegevens beschikbaar gesteld.

Kotterbos

Tabel 1 Bezoekers aantallen aan het Kotterbos voor de jaren 2021 - 2025

2021	2022	2023	2024	2025
114.880 *	223.736	296.880	320.784	377.179 **

Bezoekersaantallen jaartotalen. * in 2021 zijn alleen de gegevens beschikbaar voor de maanden mei t/m december. ** In 2025 ontbreken de gegevens van het grootste deel van december. De verwachting is dat met een gemiddelde bezoekersaantal van 30.565 per maand er nog ongeveer 30.000 bezoekers bij zullen komen.

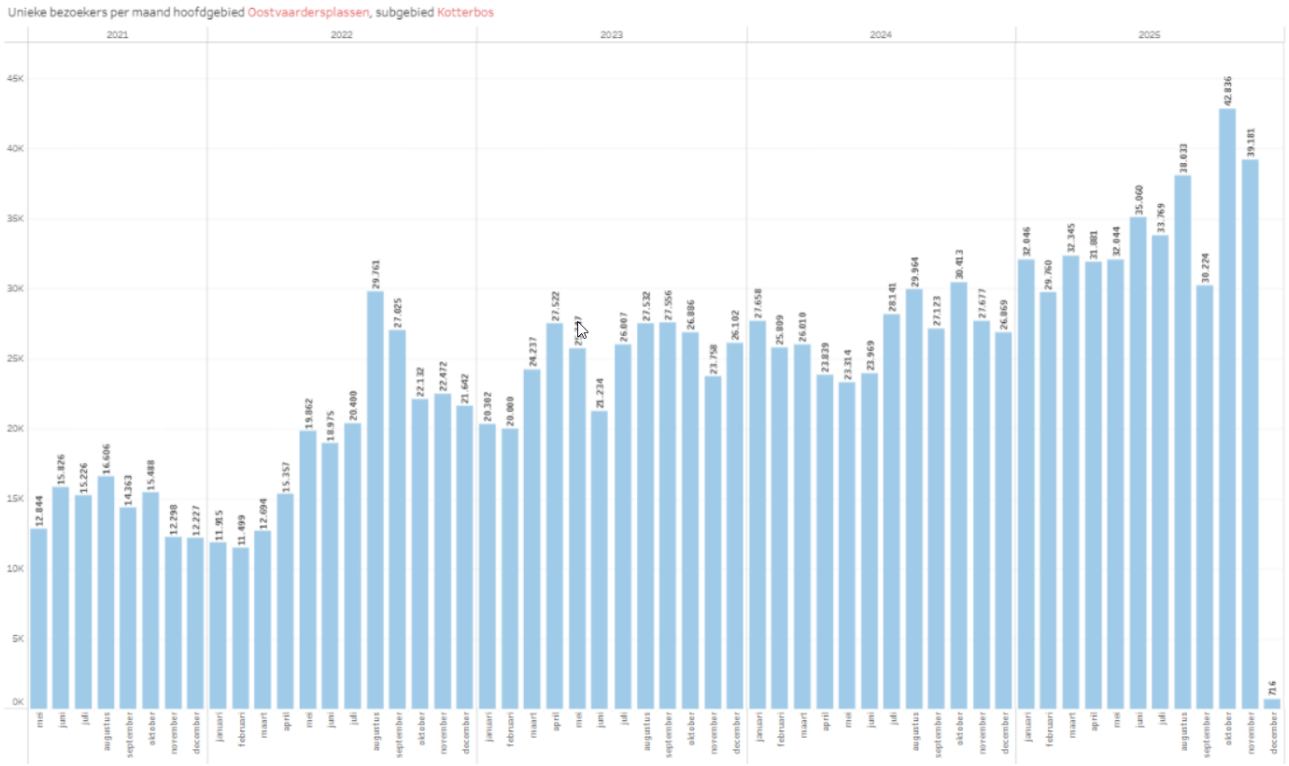

Figuur 51 Unieke per maand in het Kotterbos in de periode mei 2021 tot december 20s5

Oostvaardersbos

De bezoekersaantallen voor het begrensde gebied Oostvaardersbos zijn lager dan voor het veel grotere Kotterbos. Doordat de begrenzing in 2023 is gewijzigd kunnen we alleen vergelijkbare gegevens van de afgelopen twee jaar weergeven. Aangezien de laatste gegevens van het 2025 nog niet beschikbaar waren registreren we voor 2025 113.814 bezoekers.

Tabel 2 Bezoekersaantallen aan het Oostvaarderbos 2024 en 2025

2024	2025
113.460	113.814

Tabel 3 Bezoekersaantallen voor het Oostvaardersbos van 2024 en 2025 januari-november

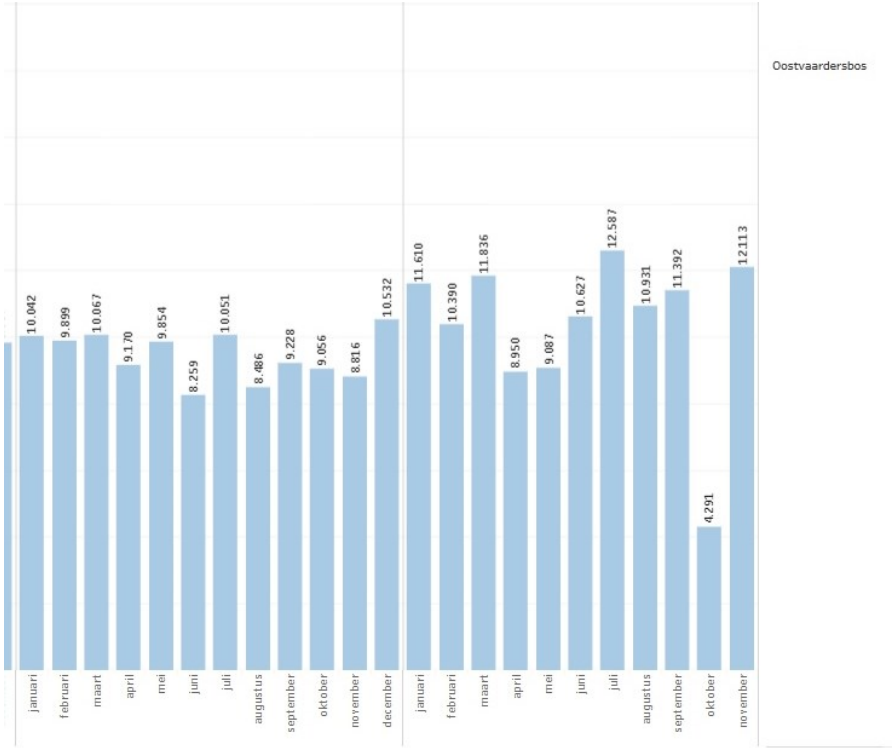

Figuur 52 Unieke bezoekers aan het Oostvaardersbos in de periode januari 2024-november 2025

Bezoekersaantallen voor de gebieden aan de Lelystadse zijde van de Oostvaardersplassen

Aan de Lelystadse zijde van de Oostvaardersplassen worden voor drie verschillende gebieden bezoekersaantallen geregistreerd. Het gaat hier om het Uilenbos (gebied ten noorden van de Buizerdweg), De Poort OVP Lelystad, bestaande uit het Hollandse Hout ten zuiden van de Buizerdweg en OVP, bestaande uit de gebieden Oostvaardersveld en De Driehoek. Zoals in de algemene inleiding van dit hoofdstuk aangegeven dient bij de aantallen bezoekers rekening gehouden te worden met het feit dat ook bezoekers die zich op de doorgaande wegen (zoals de Praamweg) bevinden meegeteld kunnen worden.

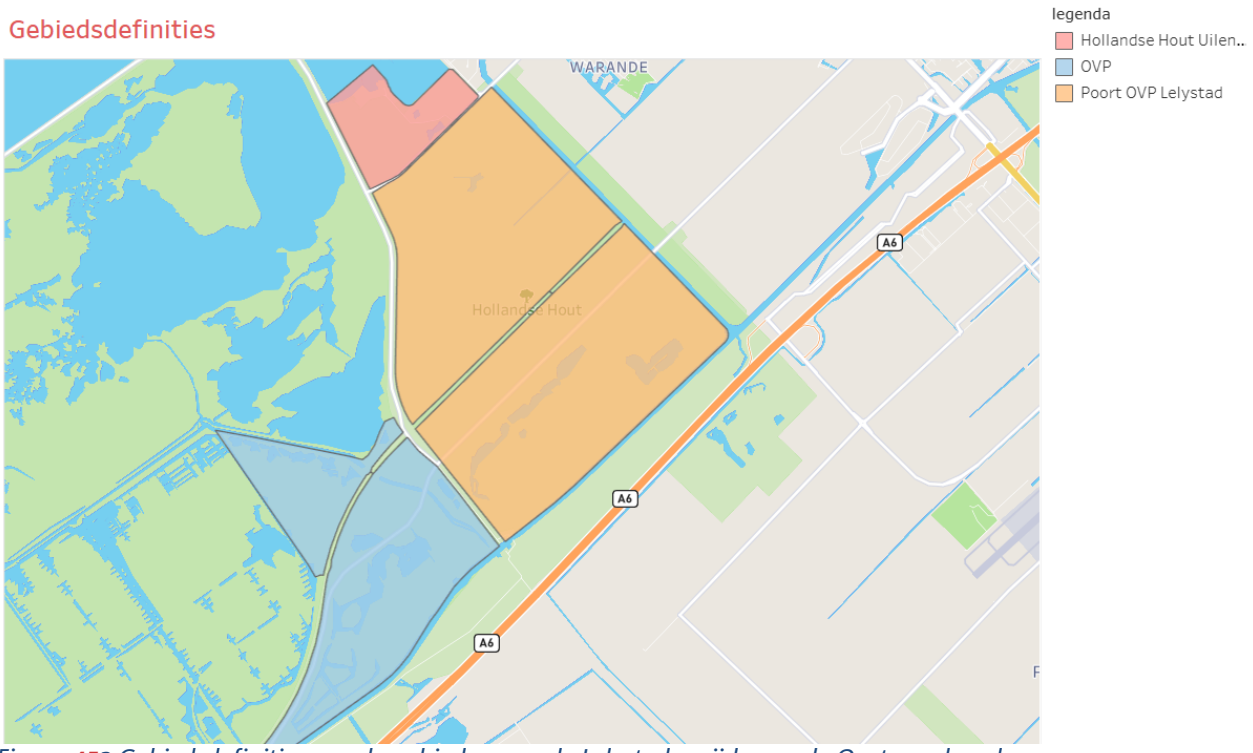

Figuur 4~~5~~3 Gebiedsdefinities van de gebieden aan de Lelystadse zijde van de Oostvaardersplassen

Hollandse Hout / Poort OVP Lelystad

*Tabel 4 Bezoekersaantallen aan Poort OVP Lelystad voor de jaren 2022-2025 *De aantallen voor december 2025 zijn nog niet verwerkt en de bezoekersaantallen van 2025 zullen naar verwachten nog 40.000 a 50.000 verhoogd worden*

2022	2023	2024	2025
267.528	386.495	470.366	588.613 *

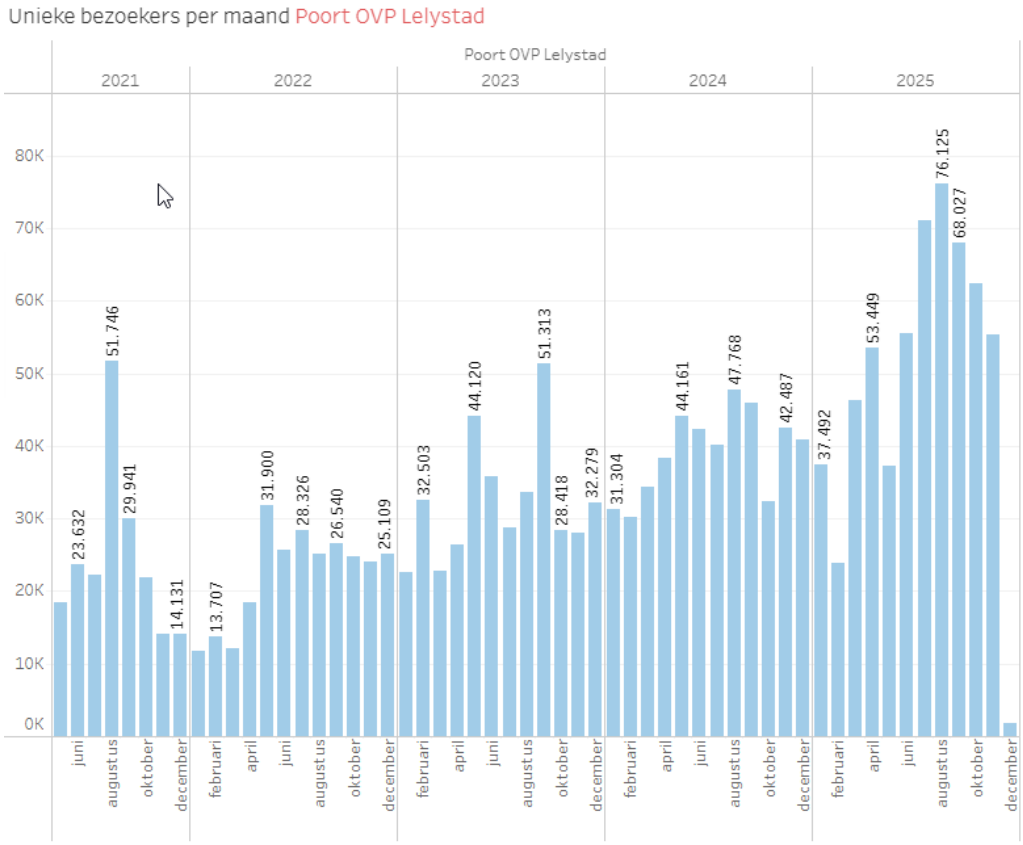

Figuur 54 Unieke aantallen bezoekers per maand aan de Poort OVP Lelystd in de periode mei 2021 - november 2025

De Driehoek en het Oostvaardersveld /OVP

Tabel 5 Bezoekersaantallen voor het gebied OVP (bestaande uit De Driehoek en het Oostvaardersveld. Voor 2025 is de maand december nog niet geheel meegenomen

2022	2023	2024	2025
305.049	494.896	486.751	499.515

De Driehoek en het Oostvaardersveld ontvangen het laatste drie jaar een groot aantal bezoekers. Hierbij moet expliciet worden aangetekend dat waarschijnlijk ook het doorgaande verkeer over de Praamweg wordt meegenomen.

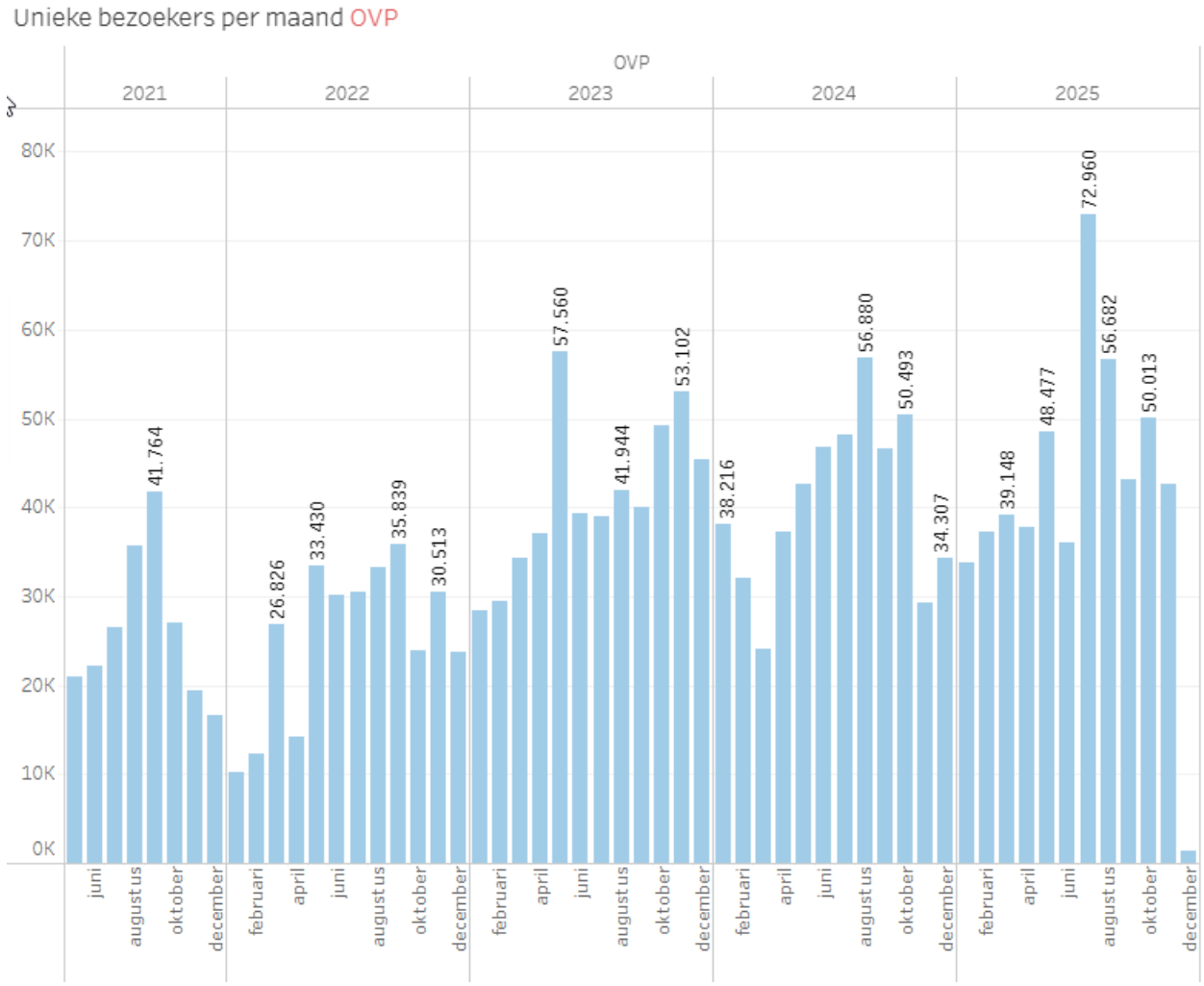

Figuur 55 Unieke bezoekers per maand Uilenbos periode mei 2021 - november 2025

Uilenbos

Tabel 6 Jaarlijkse bezoekers aan de Ullenweg / het Ullenbos 2022-2025

2022	2023	2024	2025
244.764	277,473	364.620	443.651

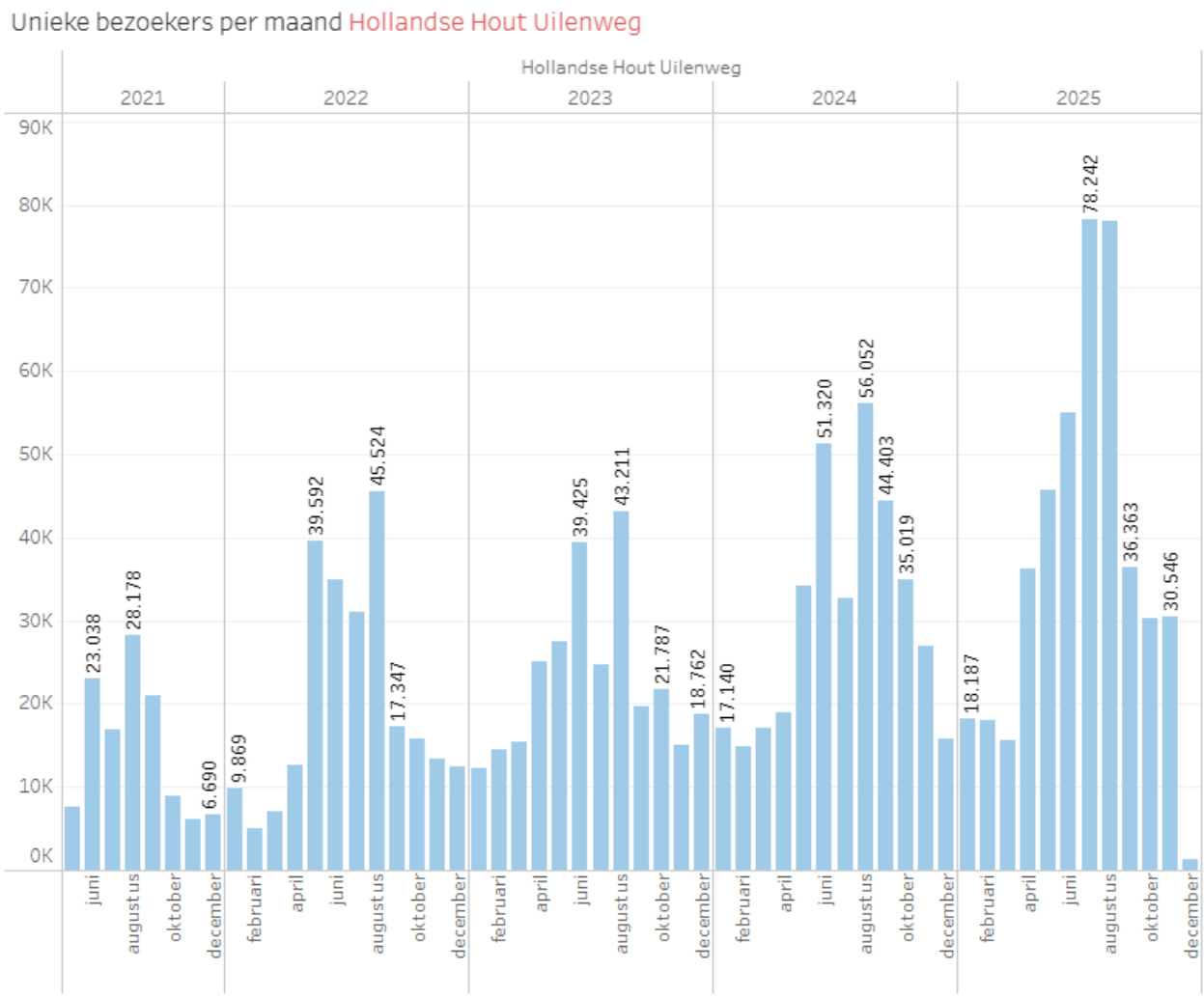

Figuur 56 Aantallen unieke bezoekers per maand aan het Uilenbos periode mei 2021 - november 2025

De aantallen bezoekers aan de gebieden zoals deze gedefinieerd zijn volgens 'Zicht op data' nemen zonder uitzondering toe.

*Tabel 7 Het totaal aantal bezoekers over 5 publiekstoegankelijke gebieden Oostvaardersplassen. * Voor deze gebieden geldt dat de voor de maand december niet alle gegevens beschikbaar waren ten tijden van het opstellen van deze rapportage. ** Voor het Oostvaardersbos ontbreken de gegevens van november en december.*

Gebied	Bezoekers aantallen in 2025
Kotterbos	377.179 *
Oostvaardersbos	113.814 *
Hollandse Hout	588.613 *
Uilenbos	443.651 *
Driehoek & Oostvaardersveld	499.515 *
Totaal	**2.022.772**

Voor de gebieden aan de Lelystadse zijde van de Oostvaardersplassen is ook de verblijfsduur van de bezoekers als data beschikbaar. Hieruit blijkt dat meer dan de helft van de bezoekers aan de OVP en de Poort OVP Lelystad 'slechts' 0 tot 30 minuten in het gebied verblijft. Voor de Uilenweg ligt dit percentage lager: 26%
We veronderstellen dat een deel van de geregistreerde bezoekers op 'doorreis' door het gebied rijdt en het gebied niet echt bezoekt.

Figuur 57 Percentage bezoekers dat 0 tot 30 minuten in de respectievelijke gebieden verblijft

Buitencentrum Lelystad

Door middel van een deurteller wordt het aantal bezoekers aan het Buitencentrum bij Lelystad geteld. De afgelopen drie jaar hebben we een stijging gezien van de bezoekersaantallen. Ten opzichte van vorig jaar hebben we ruim 11% meer mensen in het Buitencentrum mogen ontvangen. Bij het schrijven van deze rapportage waren de getallen van december 2025 nog niet bekend, maar op basis van de bezoekersaantallen van voorgaande jaren mogen we er vanuit gaan dat de 100.000ste bezoeker in december de deuren van het Buitencentrum heeft gepasseerd.

Tabel 8 bezoekers aan het Buitencentrum Lelystad

Maand	2023	2024	2025
Totaal	**65.895**	**88.499**	**98.367**

Natuurbelevingcentrum De Oostvaarders (NBC) bij Almere

In november 2024 vond de heropening van het NBC plaats. Van de voorgaande jaren hebben we geen betrouwbare data over het aantal bezoekers dat de deuren van het gebouw is gepasseerd. Dit had voor een deel met de verbouwing van het NBC en daarmee de tijdelijke sluiting van het gebouw te maken. Daarnaast hebben de deurentellers niet altijd naar behoren gewerkt. Er wordt dan ook geen vergelijking gemaakt met voorgaande jaren. In het NBC bevinden zich 5 verschillende tellers op basis waarvan de aantallen bezoekers op verschillende locaties in het gebouw kunnen worden geteld.

Tabel 9 bezoekers aan het Natuurbelevingcentrum De Oostvaarders

Locatie deurteller	Aantallen in 2025
Oostvaarders Horeca	132.013
Entree	55.348
Trap	39.362
Winkel	34.523
Horeca	16.406

We houden bij de telresultaten het bezoek aan Oostvaarders Horeca (Dit is de entree via hoofdingang) als indicatie voor het bezoekersaantal aan. Hiermee worden in ieder geval dubbeltellingen vermeden. Daarmee komt het aantal bezoekers in 2025 op ruim 130.000.

Evenals voorgaande jaren werden er verschillende jeugdactiviteiten ondernomen in de omgeving van het Buitencentrum in Lelystad. We zien ook afgelopen jaar een stijging in de aantallen. Bij studentenactiviteiten gaat het veelal om excursies en gastcolleges.

Tabel 10 Educatie in en bij het Buitencentrum Lelystad

Periode	kinderen	studenten	Totaal
jan – apr	322	162	484
mei – aug	178	173	351
sept – dec	446	217	663
Totaal 2025	**946**	**552**	**1498**
2023	923	309	**1232**

2024	984	379	**1363**

Educatie bij het Natuurbelevingcentrum

Vanaf 2025, het eerste volledige jaar na de verbouwing van het NBC, kan er een volledig overzicht worden gegeven van het aantal deelnemers aan jeugdactiviteiten. In totaal zijn **1070 kinderen** naar het NBC gekomen.

Figuur 58 Eerste groep deelnemers aan Expeditie Nieuw Land (jeugdeducatie)

Excursies
Het aantal excursies is in 2025 ten opzichte van de twee voorgaande jaren afgenomen. Ten opzichte van 2024 zien we een terugloop van bijna 7%. Hiervoor is geen eenduidige reden te geven, maar wellicht kiest een deel van de bezoekers er voor om de Oostvaardersplassen vanuit de nieuwe uitkijktoren 'De Roerdomp' te beleven in plaats van op excursie te gaan. Het aantal deelnemers is met een kleine 3% gedaald. Door de medewerkers van zowel het NBC als het BC werd aangegeven dat de excursies over het algemeen vol geboekt waren.
Opvallend is dat het aantal ecokar excursies vanuit Lelystad door het kerngebied met 16% is afgenomen. Bij de ecokar excursies door het kerngebied vanuit Almere is een stijging van 52% vast te stellen. Waarom er een terugloop in het aantal excursies vanuit Lelystad is blijft gissen . Een verklaring voor de toename van de Almeerse ecokarexcursies is te vinden in het gereedkomen van de nieuwe route door het Kotterbos (als nieuwe verbinding met het kerngebied) en meer beschikbare ecokarren in Almere.

	2023	2024	2025
Excursies	**459**	**412**	**384**
Deelnemers	**6647**	**6325**	**6155**
Jeugd	**492**	**612**	**745**

* Aantal deelnemers is inclusief kinderen. Voor totaaloverzicht jeugd zie educatieoverzicht

Startlocatie	Type Excursie	2023	2024	2025
Lelystad	**Wandeling**	**118**	**116**	**88**
	Ecokar	**113**	**112**	**94**
	Bolderkar	**7**	**12**	**17**
	Ander vervoer	**43**	**45**	**26**
	Geen		**3**	**1**
Almere	**Wandeling**	**70**	**39**	**60**
	Ecokar	**72**	**52**	**79**
	Buggy	**30**	**31**	**24**
	Ander vervoer		**1**	**1**
	Geen			**2**

Totaal		**453**	**411**	**392**

* Sommige excursies zijn met verschillende voertuigen uitgevoerd. (bijv. ecokar + bolderkar) Beide zijn dan geteld.

Startlocatie	Excursiegebied	2024	2025
Lelystad	**Hollandse Hout**	**24**	**11**
	Oostvaardersveld	**48**	**34**
	Driehoek	**55**	**76**
	Kerngebied	**152**	**124**
Almere	**Kerngebied**	**83**	**101**
	Kotterbos	**3**	**13**
	Oostvaardersbos	**32**	**44**
	Omgeving NBC	**4**	**10**
Totaal		**408**	**413**

* Sommige excursies vinden in meerdere gebieden plaats. Deze zijn beide geteld.
(bijv. Fotosafari Lelystad gaat naar de Driehoek en het Kerngebied.)

Veldbezoeken studenten, onderzoekers, buitenlandse gasten en bestuurders

Ook in 2025 bezochten verschillende hogescholen en universiteiten de Oostvaardersplassen. Diverse groepen werden meegenomen door het gebied waarbij er aandacht werd besteed aan thema's als 'rewilding', 'ontwikkelingen na 2018', dierenwelzijn en natuurlijk vogels.

Een greep uit de bezoekersgroepen:

- Studenten van de richtingen Redesign your future, van Aeres Dronten en van Aeres de master Future Foodsystems
- Gidsendag Dagje in de Natuur.nl (vogels in de OVP)
- Studenten van Hogeschool Larenstein
- Pers bronstexcursie (Stentor, Telegraaf, Omroep Flevoland)
- Provincie Flevoland Afdeling gebiedsontwikkeling
- Vogelspotcast Dwaalgasten dag
- UvA studenten olv promovenda Emma Polman
- UU studenten: introduction to the environmental humanities'
- UU congres deelnemers diergeneeskunde
- Communicatieteam Nationaal Park Nieuw Land
- LVVN Natura 2000 team
- Promovenda Kerstin Bouma van het NIOO/KNAW
- Studenten Yuverta MBO in Velp
- Studenten UvA summercourse vogelspotten
- Oxford University School of Geography and the Environment
- WUR Onderzoek naar vismigratie
- Studenten Warmonderhof
- Leerlingen Technasium Lelystad

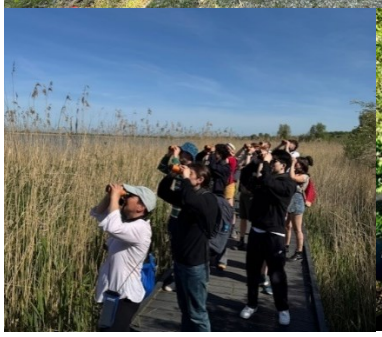

PhD research project